

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/I. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste pošline. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

# UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 60 Din, za inozem. 80 Din. Posamezna šte. 1-50 Din. Članstvo „Pov. UJU—Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne novice vseh vrst je plačati po Din 2-50 od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

## Ločite šolsko upravo od politične!

Varujmo svojo samostojno sodbo tudi napram lastni stranki. — Ali naj ostanemo podrejeni policijski oblasti? — Möderndorferjev slučaj je tipičen za nezdrave razmere. — Boj za svobodo učiteljskega stanu in osamosvojitve prosvetne stroke.

Pogosto smo morali učitelji preiti slišati očitek politične lahkovernosti in neizkušenosti. Vzroja k politični samostojnosti — ne v tem smislu, da bi koga odvrčali od politične stranke, ampak v tem smislu, da si varujemo svojo samostojno sodbo tudi napram lastni stranki — mora biti ena izmed programskih naših točk po izvršenem stanovskem pokretu. Vsak slučaj kršenja naših zakonito zahtevanih pravic nam mora postati politična preizkušnja v tem smislu, da se voračamo in ugotovimo, kje so naši resnični prijatelji, kje neprijatelji.

Zadnja leta smo vedno pogostejše zahtevali ločitev šolske uprave od politične, ali kakor pravijo Srbi, policijske. Ostalo pa je zroli pri besedah. V resnici lezemo vedno v oblije v absolutizem in odvisnost od policijske uprave. Treba je oribiti, da je zavest v naših vrstah še vse prešibka, da je sleherni član organizacije dolžan v svoji stranki zastopati programatične naše postulata. Stranke morajo z barvo na dan in jasno opredeliti svoje stališče napram našim stanovskim zahtevam.

Kotar dosedanje izkušnje še niso izmodrile, mu mora slučaj Möderndorfer odpreti oči. Pustimo tukaj osebo nobolnoma ob strani. Imejmo ti eno pred očmi: **Danes meni — jutri tebi!**

Naše dobro podprto mnenje je, da se vse te nenaravnosti, ki so se dogodile v slučaju Möderndorfer in kar je z nami v zvezi, kakor razumst, krajnega šolskega sveta v Mežici, ne bi bile napravile, ako bi odločale v šolskih stvarih zroli prosvetne oblasti po svojih strokovniških iz učiteljskih vrst, ako politični naši šefi ne bi ukrepali čisto preko njih.

Ni morda ta slučaj poedin, največ nam jih ostane najbolj prikritih.

Zavest, da nekateri politični šefi stalno samovoljno posegajo v šolske zadeve in še v svoji ozkosrčnosti posegajo v zakonita naša prava, postaja zavednemu in nadrednemu učitelstvu neznočna. Tudi šolstvo gotovo ni v prid, da avtoriteta šolskih oblasti pri takih eksperimentih troi in se spetljava zadeva, hoté ali mehóte na politični tir.

Dokler so še obstojali okrajni šolski sveti in višji šolski svet, kjer smo imeli svoje izvoljene zastopnike, smo imeli v teh korporacijah neko zaslobo napram samovolji in birokratizmu v šolski upra-

vi, danes ima prvo in zadnjo besedo v njej politični uradnik. Ki je kot tak ne more imeti pravega razumevanja za naše težnje.

Boli izraziteva policijskega režima v naši šolski upravi, kot vlada danes si izlaska predstavljati ne moremo. V eni in isti osebi je združena funkcija policijskega in prosvetnega šefa. Dvojno nadzorstvo izvajajo sreski poelavari in veliki žumani kot naši predstoiniki nad nami, nadzirajo nas in ocenjujejo naše delo notom strokovnih referentov. Uporablia se v nekaterih slučajih prav izdatno — orožništvo, da pošilia no potrebi zaupna poročila o nas in našem delu. To je za nas naravnost ponižujoč položaj!

Kie ie možno tu ono razmerie medsebojnega zaupanja, ki ie za prosvet šolstva in prosvete nullo potreben! Katera druga stroka uprave bi kai takega prenašala!

In vendar nerodna roka v nobeni drugi upravni stroki ne more učiniti toliko škode kot baš v šolski. Politični uradnik se kot tak zavestno onredeljuje od naše stroke. On ne more biti s srcem naš z drugimi očmi preda na šolo in učitelstvo, kot strokovni naš predstoinik.

Lahko da ie prinesel seboi v službo simpatie do učitelstva, lahko ie učiteljski sin, a simpatie se kai lahko izprevržejo v antipatie. Dotični uradnik kai rad smatra vsak naš odpor proti nezakonitim oblastnim ukrepom kot unornost, vaien ie ukazovanja, zamašo se zdi niemu, ki ie sam nestalen, da se niemu ali drugim vplivnim osebam neljubeva učitelja ne da brez nadaljnjega premeščati, kakor premeščajo orožnike.

Povrh že sama njegova služba kot ekskutivnega oržana vsakokratnega vladnega režima lahko vsak dan izzove konflikte s podrejenim učitelstvom. Razmere se bodo v tem pogledu še preie poslabšale kot izboljšale. Mržnia napram posameznemu učitelju lahko prehaia na ves stan in nastane lahko v okraih vsled tega naravnost nevzdržno razmerie med učitelstvom na eni in političnim šefom na drugi strani.

Ne zabimo, ko smo bili vaien hladčevania in smo marsikaj prenašali, kar danes ne bi mogli in hoteli več. Radi priznavamo, da imamo in smo imeli med svojimi predstoiniki politične stroke odkrite prijatelje učitelstva in da so ti s

svojo avtoriteto šoli in naši stvari mnogo koristili, a razmere se spreminjajo in senčnatih strani sedanjega našega službenega razmeria do političnih šefov ie mnogo več kot svetlih.

Nihče nam ne vzame danes prepričania, da bi tako šolska kot politična uprava pridobila, ako bi se za čimboli ločilo. Teoretično se da, kaka stvar bodi

z enega ali drugega vidika zagovarjati, a za nas so merodajne praktične izkušnje in skrb za bodočnost ter mirni razvoj šolstva. Vse to na govori za ločitev šolske od policijske uprave.

Zato bo treba započeti resno borbo, da ta cilj čimprej dosežemo. Vse ie odvisno od naše politične zrelosti, discipliniranosti, vztrajnosti in borbenosti.

## Vsem dobrim srcem!

Započeli smo akcijo, ki lahko omogoči, da se s pričetkom šolskega leta 1927-28 že otvori Učiteljski konvikt v Ljubljani v lastnem poslopju.

Ob Linhartovi ulici stoji v najbolj zdravem delu Ljubljane veliko in prostorno poslopje z obsežnim lastnim zemljiščem, ki je zgrajeno tako, da se more s primeroma majhnimi stroški preurediti v to svrho. To je tvornica učil in šolskih potrebščin (Tuš), ki zaradi pomanjkanja obratnega kapitala ne more služiti prvotnemu svojemu namenu. Kupimo to poslopje in ga posvetimo Učiteljskemu konviktu!

Načrt je izvedljiv, ako se takoj prijavi 2000 dobrih src, ki se zavežejo, da plačajo v desetih zaporednih mesečnih obrokih po 100 Din, t. j. vsakdo po 1000 Din, ki se morejo vplačati tudi naenkrat. Kdor hoče in more, naj si pritrga ta znesek, ki naj dovede do uresničenja plemenite smotre društva za zgradbo Učiteljskega konvikta v Ljubljani!

Sto dinarjev mesečno v desetih zaporednih mesečnih obrokih — to za posameznika ni nepremagljiva žrtev, za konvikt in Tuš pa pomeni hitro in najugodnejšo rešitev.

Prosimo vsa dobra srca v učiteljskih in v učitelstvu prijateljskih vrstah, naj se takoj odzovejo našemu pozivu na človekoljubnost, požrtvovalnost, stanovsko zavednost in bratsko pomoč! Kdor se odloči, umevajoč plemenitost te akcije, naj žrtvuje navadno dopisnico in napiše nanjo to besedilo (dopolnjeno po lastnem preudarku):

Podpisani(a) se zavezujem s častno besedo in z lastnoročnim podpisom, da bom od 1. januarja do 31. oktobra 1927 vplačal(a) v desetih mesečnih obrokih po 100 Din (ali: da plačam takoj 1000 Din, ali: da plačam v .... obrokih po .... Din) v nakup tvornice učil in šolskih potrebščin za Učiteljski konvikt v Ljubljani. Pošljite mi .... položnic z označbo „Pomožna akcija“.

V ....., dne .....

Podpis in pošta (točno!)

Ne dvomimo, da ne bi v množici svojcev mogli dobiti 2000 dobrih src, ki ne bi umevali tega našega apela in ne bi imeli v sebi še toliko idealizma, pripravljenega na to materialno žrtev. Treba je dobrohotne agitacije od moža do moža, od žene do žene!

Prijave pošiljajte na naslov: E. Gangl, Ljubljana, Bleiweisova 20/II.

V Ljubljani, na Božič 1926.

Franja dr. Tavčarjeva.

Marija Wessnerjeva.

Vita Zupančičeva.

Dr. Stanko Bevč.

Fran Gabršek.

E. Gangl.

## LISTEK.

ALBIN ČEBULAR:

### Novakovo „Risanje“.

(Dalje.)

Omenil sem že, da v 2. šolskem letu delamo vse tako oddaleč, naredimo, ko smo razstavili nekaj vaj n. pr. v črtni, potem zopet sestavimo iz delov, da učenec res vidi, da so pravi ti deli, ie kakor da bi za hip pokukal za zagrinalo v drugi svet — prihodnje šolsko leto, ali preveč pa z oblikami ne smemo mučiti, ker ie še preveč šibek, znamo mu precej zmanjšati zanimanje oziroma prikrjati veselje.

Da se povrnemo nazaj v 3. šolsko leto, ki ie nekaka os pravega smotrnega risanja, bi bilo prav lepo, da se goji tudi risanje koncentrično, da iz leta v leto izpopolnjujemo. Zakaj ne bi torej tukaj obudili lanskega, da je učenec, da že nekaj več, učitelj naj nariše na tablo zopet razstavi, sedaj pa obravnava, potem predvsi in vai, da pride iz lokov na elipso, iz elipse na list, iz lista na žival — zaiec, potem na na ornamente, katere

pa lahko vstavi tudi preje, kakor uvidi, nač potrebo in zanimanje, kar ie odvisno tudi od materiala učencev, s katerimi operira, ter da ne bi bila vsa stvar enolična, da bi že učenci vedeli, kai pride in postali lahkomišljeni, ter ne bi tako sledili z uživetim zanimanjem drugim oblikam. Torej v 3. šolskem letu obratno od drugega: nastopi tu pa barva, močnejše, na ponelie učence nevede dalje, da ne vidi tiste same dolgočasne elipse, ko uri roko in oko: vse se zrodj z nasmehom na ustnicah, kar ie naš cilj tudi enako važen poleg ostalih.

Kakor vidimo, se ie s. ravnateli Novak v 3. in 4. šolskem letu preveč poglobil v barve, premalo važnosti ie pa položil spretnosti, katere bi morala biti krenkeie podčrtana! Spretnost, to ie tista paralela z lepomisliem, to ie tudi velika zakladnica poleg barv, katero mora pridobiti učenec. Preveč pozornosti ie obrnil lepljenju. Barvasti papir ie brezdvomno hvaležen material, ker barve so sveže, sladke, že pripravljen, ie torej, da potoni učenca najbolj v kraljestvo barv, ali dvomim, da bo zadovoljil kako večjo spretnost ob izrezovanju: nač opazovanja že, ker lahko papir zvane in obreznje toliko časa, dokler ne

pride do pravilne skladnosti dveh enakih delov, kar mu drugače boli težko ponazorimo — to sta torej dve dobri strani. Učenec veda, kako si bo pomagaj, da bo izpeljal vse na lažji način, zato navadno drži v desnici škarije, z levico pa suče papir — tako se uri pravzaprav napir: povdariti moramo, da se mora previbati največ desnica v zapestju, levica pa mora dati čim več dela desnici!

Prav leno bi bilo, da bi združil lepljenje in pastelne barve. Lepljenje naj bi bilo za gojitev utapljanja v barve, za ponazoritev skladnosti polovic obravnavaiočih likov, za nazornejšo sestavo ornamentov, ker vemo, da si učenec lažje sestavlja priemaioč dele, težje si pa sestavlja v duhu, pasteli naj bi prenašali isto barvo (vaja v istem izboru barv) ter delali razne oblike — ne z eno samo črto, ampak z večimi, ki druga drugo izpopolnjuje, kar se vidi skozi vse leto in vse tretje leto na smo imeti noben učenec radirke! To leto naj bi bilo leto vaje v ročnosti in izboru barv oziroma bo ie bi rekli, navadi naj se razločevati barve.

Pa bi rekli, da ie v 3. šolskem letu podal barve, končna slika (III. — 6) (3) nam na pokaže ročnost. Ker so označeni

listi po šte. bi vsak sklepal, da sledi to v naslednjem šolskem letu, kar pa, če za odremo, ne zadobimo zaželenega, ampak v isti ročnosti nekaj kombinacij (IV. — 8) (3), torej zopet na koncu šolskega leta, in še to samo v kvadratu, elipsi in krogu: kar bi na moralo biti v začetku leta, ker ročnost ie vedno na prvem mestu, najelavnejša, kajti **prvo rišemo**, potem barvamo: prvo učenec potem šele tablica! Pa bi rekli, da obudimo z barvo boli veselje do risania, kakor s svinčnikom. Pogremo — za gojitev ročnosti dvomim. Desetkrat raie bo delal učenec s svinčnikom živali, kakor na izrezoval neme like, katere oživlia barva. Srednja pot — zlata pot: pasteli — z enim materialom zadovoljimo barvi in vai v ročnem roke: ko roka obvlada oblike, potem pa svobodno, kajti spretnost in barvo imamo tu! Res, da ie težko za učence, ki so bili vaien dve leti svobode, risania mičnosti, v to našo pot, ie kakor da bi vpregal prvič konička, ali biti mora. Do sedaj so rekli vse boli smeje se, v 3. šolskem letu pa začnemo že s stvarnim delom, ker čas hiti, doseči imamo pa še veliko, veliko.

(Dalje prih.)